והא [א]מאתן וארבעין הויין אלא ש"מ מנה של קודש מנה כפול היה ושמע מינה [א]מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יתר על שתות ושמע מינה שתותא [ב]מלבר אמר ר' חנינא שאלתי את ר' [ב]אליעזר בבית מותבא רבא מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים א"ל גזירת הכתוב היא ועוד שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים ועוד שאלתיו מאי לשון רפידים ואמר לי רפידים שמה כתנאי [ג]ר' אליעזר אומר רפידים שמה ר' יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה וכן הוא אומר [1]לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתיו מאי לשון שטים ואמר לי שטים שמה כתנאי ר' אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות [2]ותקראן לעם לזבחי אלהיהן רבי אליעזר אומר ערומות פגעו בהן ר' יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין: **מתני'** [ג]פרה שילדה (א) מין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטורה מן הבכורה שנאמר [3]פטר חמור [4]פטר חמור שני פעמים עד שיהא היולד חמור והנולד חמור [ז]ומה הם באכילה בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה [ד]שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור: **גמ'** תנן התם [ה]רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה ° דאמר קרא [5]אך בכור שור [ו]שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו כשב בכור עז שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין [א] ת"ל [ז]אך חלק והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא ר' יוסי הגלילי אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא כשב ובכורו כשב או בכור עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק במאי קמיפלגי תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים וה"ה בקדושת הגוף ור' יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף ותנא דידן האי בכור בכור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדר' יוסי בר' חנינא דאמר ר' יוסי בר' חנינא [ח]למה נאמרו אימורין בבכור שור אימורין בבכור כשב אימורין בבכור עז צריכא דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן נתרבה בנסכים כשב שכן נתרבה באליה בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא ליכתוב לא ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל פסחים לא לכתוב בכשב ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור לא ניכתוב רחמנא בעז ותיתי מהנך מה להנך שכן יש בהן צד רבוי אצל מזבח הילכך צריכי ורבי יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז בכור בכור למה לי אלא לאו ש"מ עד שיהא הוא שור ובכורו שור ורבי יוסי הגלילי האי פטר חמור פטר חמור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' [6]אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שומע אני אפי' פטרי סוסים וגמלים ת"ל פטר חמור [ה]פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ועדיין אני אומר פטר חמור בשה פטרי סוסים וגמלים בכל דבר

תלמוד

רש"י

והא מאתן וארבעים דינר נינהו. אלא כפול היה ובמנה דקודש הוו מאתן והנך ארבעים דטפו עלייהו זהו שהוסיפו בימי יחזקאל והוסיפו עליהן שתות דארבעין הוו שתותא מלבר דבמאתן איכא ה' פעמים מ' והביאו פעם מ' ששית מבחוץ והוסיפו עליהן ולא אמרי' שתות מלגיו שיחלקו (ב) לששה ויוסיפו על המשקל אחד מאותן חלקים: **בבית מותבא רבא.** בבית המדרש הגדול: **לובים.** מעולים: **שריפו ידיהם כו'.** לפיכך בא עליהם עמלק: **לא הפנו אבות אל בנים** (והלין) **מרפיון ידים.** מכאן שריפו ידיהם מן התורה: **בדברי שטות.** לזנות את בנות מואב: **ערומות פגעו בהן.** ותקראן משמע גופן היה פוגע בהן: **שנעשו כולן בעלי קריין.** ולשון מקרה[ט] הוא: **מתני' פטר חמור פטר חמור שני פעמים.** כתובים בתורה חד בקדש לי כל בכור (שמות יג) וחד בראה אתה (שם לד): **היולד.** האם: **והנולד חמור.** שהוא דומה לאמו: **ומה הן באכילה.** אותן שאין דומין לאמן: **גמ' מקצת סימנין.** של אמו: **אך בכור שור כו'.** מדמצי למיכתב אך שור כשב ועז דהא ענייניא בבכור קמישתעי דכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט בכולהו בכור ש"מ עד שיהא הבכור כאמו ולא יהא דומה לאחר: **והא תנא.** דמתניתין: **פטר פטר קנסיב לה לפרה.** דקא מפיק פרה שילדה מין חמור דפטורה מן הבכורה מן פטר פטר עד שיהא היולד חמור והולד חמור ופרה נמי גמרה מחמור ורב יהודה היכי שבק קרא דמתניתין וקנסיב למודא אחרינא: **רב יהודה דאמר** כרבי יוסי הגלילי: [י] **אך חלק.** דכל אכין ורקין שבתורה למעט: **גלי רחמנא.** בחמור דקדושת דמים הוא שאינו קדוש (בלא) [אלא] דמיו שיפדהו בשה גלי ביה רחמנא דנדמה פטור וה"ה לבכור בהמה טהורה דקדושת הגוף היא: **למה נאמרו אימורי כו'.** בהאי קרא אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ואת דמם תזרוק (ג) ואת חלבם תקטיר דכולם אימוריהם קרבים: **שור.** נסכיו מרובים חצי ההין וכשב ועז רביעית ההין. כשב אלייתו קריבה עם אימורים כדמפרש בויקרא [ג] מה שאין כן בשור ועז: **כשב ועז פסח** בא מהן דכתיב [שמות יב] מן הכבשים ומן העזים תקחו: **שור ועז נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור.** פר לעולה ושעיר לחטאת: **שור וכשב יש בהן צד ריבוי אצל מזבח.** דכשהן קרבים יש מהן לאשים יותר מעז שור בנסכים וכשב באליה: **א"כ.** דלא אתיא קרא אלא להכי: **ועדיין אני אומר פטר חמור תפדה בשה.** ולא בדבר אחר ושאר בכורי טמאה בכל דבר ולעולם קדושים בבכורה:

ת"ל

תוספות

ומשקל אחד של כ"ה שיעור מנה של חול רביע מנה של קדש [י] קודש שנתוסף קדש ומשקלו של ט"ו ושלשתן מחזיקות שיעור מנה של קדש וכן מוכח התרגום דמתרגם וסלעא עשרין מעין תלתות מנה עשרין סלעין מנה דכספא עשרין וחמש סלעים רבעות מנה חמש ועשרה סלעים כולהון שיתין מנה רבא מנה דקודשא יהא לכון ולפי פ"ב אין מתיישב כל כך [ל] תלתות מנה רבעות מנה במנה של קודש אחר שנתוסף ומנה דכספא כ"ה סלעים איירי במנה של חול ולא בשל חול אחר שנתוסף אלא במנה של חול מקמי דאיתוסף איירי וא"ת ומנא לן שהוסיף יחזקאל כלום דילמא מתחלה היה מנה של קדש ס' וי"ל דמאת ככר של משה מוכיח דתחלתו של קדש לא היה אלא [מ] כחול: **תשעים** חמורים לובים.[ב] ע"ש (נחום ג) פוט ולובים היו בעזרתך [נ] ולובים וכושי' במצעדיו חמרא לובאה ר"פ במה בהמה (שבת דף נא:) פירש בערוך [ס] חמור מצרי ובירושלמי גריס] גריס הבאים מפוט ולוב מהו להמתין ג' דורות: **תלמוד** לומר אך חלק. תימה תנא דידן דלית ליה הך דרשא ° מקצת [ע] סימן חייב מנא ליה ומתני' היא פ"ב (לקמן דף טז:) ולא מיסתבר דפליג אהא דפירקין ומיהו אי לא פליגי קשה דמייתי עלה [פ] דתנא כרב יהודה וכי קאמר מה"מ הוה ליה לאיתויי קרא דמתני': [ג] **והא** תנא פטר פטר נסיב לה לפרה. ואין לומר מ"מ איצטריך קרא דמתני' לפטור מקדושת פטר חמור וקרא דהכא לפטור [צ] מדין שור דפטור מן הבכורה דקתני במתני' משמע דלגמרי פטור לה לפרה מכלל דפטר פטר דילפי' מהדדי כדלקמן וא"ת נהי דשמעינן מפטר פטר פרה שילדה מין סוס דילמא ה"מ היכא דאשתני לדבר שאינו קדוש קדושת הגוף אבל כגון רחל שילדה מין עז דקדוש קדושת הגוף הוה אמינא דקדשא וי"ל דמסתבר לגמרי (משמע) דילפינן מהדדי קדושת דמים מקדושת הגוף כדאמר בסמוך וקשה דהא אמר אפילו קדושת הגוף מקדושת הגוף לא ילפי' דהא לשור וכשב ועז צריך קרא לכל חד וחד: **ורבי** יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור וכשב ועז. והא דדרשינן מינה עד שיהא [ק] שור ובכורו שור אע"ג דאיצטריך לכדר' יוסי בר חנינא משום [ר] דכעין בכור שני ושלישי יש לנו לדרוש מן הראשון:

ומה

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"ח מהל' גניבה הל"ז טוש"ע חו"מ סי' רלא סעי' טו:

טז ג מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' ו [ופי"ב מהל' בכורים הל"ח] סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סי' שטו סעי' ו:

יז ד מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הלכה ה טוש"ע יו"ד סי' עט סעי' ב:

יח ה מיי' פ"ב מהל' בכורות הל"ו ופי"ב מהלכות בכורים הלכה ג סמג עשין קמ וקמה טוש"ע יו"ד סי' שכא סעי' א:

◆

מוסף רש"י

והא מאתן וארבעין הויין. דהא ס' סלעים חשיב בקרא והסלע ארבע זוזים נמצא מאתן וארבעים הוי, והאי קרא גבי מנה של קודש קאי ביחזקאל (מנחות עז. מכת"י). **כפול היה.** דהוי ליה מאתן והנך ארבעים דטפי על מאתים תוספת הוא דהוסיפו שתות, דארבעים הוי שתות של מאתים (שם). **שתותא מלבר.** שעל ה' פעמים ארבעים הביאו מבחוץ ארבעים פעם ששית ולא אמרינן שיחלוקו המאתים לשש חלקים דהוי לכל חלק וחלק שלש ושלשים זוזים ושליש ומאותן חלקים נוסיף את השתות על המנה דהוי ליה שתות מלגאו, ומההיא קרא נפקא מדות ומטבע, דמנה הוי משקל וסלע הוי מטבע (שם). **לא הפנו אבות אל בנים.** להטיב להם, מפני רפיון ידים של תורה ומצות, והכי נמי רפידים רפיון ידים הוא, כלומר מפני שרפו ידים מן התורה בא עליהם עמלק (סנהדרין קו.). **שכן נתרבה בנסכים.** שור נתרבה בנסכים, חצי ההין יהיה לפר (כריתות ד.). **תיתי חדא מתרתי.** הצד השוה שבהן שהן מין בהמה וחלבו אסור ואימורי בכוריהם קריבים (שם).

◆

שיטה מקובצת

[א] ת"ל אך חלק. תימה תנא דידן דלית ליה הך דרשא מנ"ל דמקצת סימנים שחייב (כאן נמצא מטושטש) שילדה מין עז דמייתא לה תלמודא הכא וקאמר מה"מ אמר רב יהודה דאמר קרא אך בכור משמע דפליגי אהדדי מתני' דהכא דפטרא מקרא דפטר לא מחייב במקצת סימנים ומתני' דלקמן מחייב והא דקאמר במאי פליגי ה"פ אמאי לא יליף תרווייהו מחד קרא ומשני דתנא דידן אצטריך ליה קרא דאך בכור לכדרבי חנינא וגלי רחמנא בקדושת דמים דנדמה פטור מן הבכורה וה"ה בקדושת הגוף ואף דכ"ש הוא דגבי קדושת מזבח ראוי לפוסלו יותר מקדושת דמים ור"י הגלילי דריש פטר חמור לכדלקמן הלכך גלי רחמנא בקדושת הגוף וגמר מניה קדושת דמים ואע"ג שהיה ראוי לחלק דבקדושת מזבח מסתבר טפי להפקיע בהמה מקדושת דמים אין נראה לחלק אלא גמר מניה והיינו טעמא דקאמר לעיל על תנא דידן ה"ה ועל ר"י הגלילי אמר וגמר. תוס' הרא"ש: [ב] תשעי' חמורים לובים. וז"ל תוס' חיצוניות פי' הקו' לובים מעולים ור"י פי' שהם מלוב כמו פוט ולובים היו בעזרתך וכן כתיב ולובים וכושים והיינו להבים דכתיב ומצרים ילד וגו' (מוכח בירושלמי גבי הא דקתני והלובדקים בפרומביא וכו') וכן חמרא לובאה בריש פרק במה בהמה פי' בערוך חמור מצרי וכן מוכח בירושלמי דגרסי' עלה פרק במה בהמה יוצאת גבי הא דקתני והלובדקים בפרומביא וכו' אך תימה תנא דידן דלית ליה הך דרשא וכו' מנא ליה וצ"ל דנפקא ליה מדרשא אחריתי א"נ דרשא דאך חלק דריש. תוס' חיצוניות: [ג] והא תנא פטר פטר וכו'. וז"ל תוס' חיצוניות וא"ת ודלמא שפיר אצטריכו תרי קראי דמפטר פטר משמע דהיכא שילדה פרה מין חמור שלא יפדה פטר חמור ואך בכור משמע דלא קדיש קדושת בכור קדושת הגוף אלא כשהוא שור ובכורו שור וי"ל כיון דשמעינן מפטר חמור אף כי הוא חמור אין לו פדיון פטר חמור דבעינן נולד שוה כמו כן שמעינן דבעי' למימר וולדה כמותה טרם יהיה קדוש קדושת הגוף כדין בכור של פרה וא"ת מ"מ מאי פריך והא תנא פטר פטר וכו' שפיר צריכי מקראי דמפטר פטר שמעינן פרה שילדה מין חמור דלא קדוש בבכורה דהאי קדושת דמים והאי קדושת הגוף דראוי למזבח אבל פרה שילדה מין עז דהאי קדושת מזבח והאי קדושת מזבח הו"א דחייב בבכורה קמ"ל אך בכור שור וי"ל דהאי תנא אית ליה כ"ש זאת דכיון דהאי קדושת מזבח והאי קדושת דמים הוי שנוי כ"ש דהוי שנוי גדול כשהוא קדושת מזבח אחרת וכן נמי משמע לקמן דקאמר גלי רחמנא בקדושת דמים כגון פרה שילדה מין חמור וה"ה קדושת הגוף כגון פרה שילדה עז דפטורה מן הבכורה ור"י הגלילי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף וגמר קדושת דמים וכו' משמע דסברא הוא יותר לפטור בקדושת הגוף משום דנשתנ' מקדושת מזבח לקדושת מזבח מהיכא דנשתנה לקדושת דמים:

מסורת הש"ס

א) [מנחות עז. ב"ב ל:], ב) ל"ל אלעזר, ג) [סנהדרין קו.], ד) [ע' תוס' לקמן ו. ד"ה ומה כו' וע' תוי"ט], ה) לעיל ג: לקמן ו: טז:, ו) [לקמן ו: ז. יב. יז. ב"ק עח.], ז) [פסחים ה. וש"נ], ח) [כריתות ד. ע"ש], ט) [דברים כג], י) [ל"ל לפני ד"ה והא], כ) גי' רש"א אחר וכן גי' ל"ק, ל) דתלתות מנה ורבעות מנה איירי במנה. ל"ק, מ) ל"ל כפול, נ) [דניאל יא], ס) ערך לבדקס. ל"ק, ע) סימנים דחייב. ל"ק, פ) דקאמר מה"מ קרא דתנא רב יהודה הוה ליה. ל"ק, צ) שור מדין בכורה דפטור. ל"ק, ק) הוא שור. ל"ק, ר) דלא בעינן בכור שני ושלישי דיש לנו. ל"ק,

◆

תורה אור השלם

1. מִקּוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ הֲמוֹן גַּלְגִּלָּיו לֹא הִפְנוּ אָבוֹת אֶל בָּנִים מֵרִפְיוֹן יָדָיִם: ירמיהו מז ג
2. וַתִּקְרֶאןָ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן: במדבר כה ב
3. וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: שמות יג יג
4. וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: שמות לד כ
5. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: במדבר יח יז
6. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: במדבר יח טו

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה כמין חמור: (ב) רש"י ד"ה והא מאתן וכו' מלגיו שיחלקו מאתן לששה: (ג) ד"ה למה וכו' תזורק על המזבח ואת חלבם:

◆

גליון הש"ס

גמ' דא"ק אך בכור שור. לקמן יב ע"א: תוס' ד"ה תלמוד וכו' מקצת סימן חייב מנא ליה. ע' לקמן יב ע"א תד"ה קמ"ל:

◆

רבינו גרשום

כפול והאי דקא חשיב הני בפרוטרוט דאית בהו טפי מככר פשוט משום דפרטא רבא כגון ע' ככר או ס' או נ' או כ' או י' חשיב בככרי אבל פרטא זו א' פחות מי' לא חשיב בככר אלא בפרוטרוט ולעולם נימא דלאו כפול הוא: אלא. מהכא והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם חשבון דקרא הוו ס' שקלים וקאמר המנה יהיה לכם כלומר דכך ליהוי מנה: מנה. בתמיה מאתן וארבעים דנרין הוו ס' שקלים היינו ב' מנים ומאה דנרין: אלא ש"מ. מדאמר המנה יהיה לכם דמנה של קדש כפול היה. והני ארבעים דהוו טפי ממאתים היינו דהוסיפו על המדה שתות מלבר: ערומות. היו מהלכות ופוגעות בהו בישראל דהיינו ותקראן הן עצמן כלומר בשרן נוגע בהן כדי לבער בהן יצרן: פטר חמור פטר חמור ב' פעמים. א' בסדר בא אל פרעה. וא' בס' כי תשא: תנן התם. באידך פירקין: מנא הני מילי. דפטור: אך חלק. דאם יש בו קצת סימן שדומה לאמו חייב בבכורה וה"ה נמי לתנא דמתני' דאע"ג דלא קתני ואם יש בו מקצת סימנים דומה לאמו חייב דהכי בעי ליה לקמן איבעיא להו פרה [שילדה] כו': והא תנא פטר פטר קא נסיב לה. מקשי לרב יהודה מאי שנא דלא יליף לה מפטר מהיכא דיליף תנא דמתניתין אילו הוה משכח בריתא דילפא מאך בכור איכא למימר דרב יהודה סבר לה כוותיה אלא אי מימרא דנפשיה קאמר מאי שנא דלא יליף לה מפטר פטר. אין אשכח ברייתא והוא דקאמר כר' יוסי הגלילי דתניא כו': במאי קא מפלגי. אמאי יליף תנא מפטר פטר ור' יוסי מאך בכור: תנא דידן סבר. גלי רחמנא בקדושת דמים דקילא דבר פדיון הוא פטר חמור דלא קדיש עד שיהא הוא חמור והולד חמור: וה"ה. כ"ש בקדושת הגוף בכור [בהמה טהורה] דלאו בר פדיה [הוא] דלא קדיש עד שיהא ממש בדמותו [כאמו]: ור' יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף. וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף במה מצינו דלר' יוסי ליכא למימר וה"ה כ"ש דקדושת דמים קילא אלא במה מצינו ובהכי הוו פלוגתייהו דהאי גמר בהו"ה והאי גמר במה מצינו: למה נאמרו אימורים בבכור שור ואימורים בבכור כבש אימורים בבכור עז. דכתיב [בכולהו] ואת דמם (דכולהו) תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר. אמאי איצטריך למיכתב בכולהו ליכתוב אימורין בחד וילפי אידך מיניה: צריכי. למיכתב בכולהו. הנך לא אתי משור שכן נתרבה בנסכים דאית ליה חצי הין לפר. ואי כתב אימורין בכבש אידך לא ילפי מיניה דיש בכבש מה שאין בשור ועז שכן כשב נתרבה באליה: מחדא לא אתו תרווייהו אלא תיתי חד מתרתי. מה להנך כשב ועז דין הוא שנתרבו לאימורין שכן נתרבו אצל פסח שפסח בא מהם: מה להנך. שור ועז שכן נתרבו אצל (פסחים עז) [עבודת כוכבים] בצבור דמביאין פר ושעיר אבל לא כבש: מה להנך. שור וכשב שכן (יכול) [יש] בהן צד ריבוי אצל מזבח שור בנסכים וכשב באליה אבל עז אין בו צד רבוי למזבח: הילכך איצטריך למכתב דמם וחלבם דמשמע אכולהו: ור' יוסי הגלילי. דמפיק האי קרא לעד שיהא הוא שור ובכורו שור (א"כ דלהאי דרשא דר' חנינא לחוד אתא:) א"כ. דלהכי לחוד אתא דאמור' בכור שור כשב [ועז קריבין] ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז ובהכי סגיא לאימורין בכור בכור למה לי כו': ש"מ. תרווייהו נפקי מיניה: